

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

Praetermissi Et In alios Dies Relati

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

PRAETERMISSI ET IN ALIOS DIES RELATI

Abrosimus. *Vid.* Miles.

Alquirini (seu Alquierii) monachi Clarevallensis elogium, omisa tamen quavis sancti vel beati appellatione atque cultus post mortem significatione, legitur apud Herbertum in Libro de Miraculis (1) et iisdem ferme verbis in Exordio Magno (2). Eundem inter beatos commemorant plerique hagiographi cistercienses in suis menologiis et calendariis ad diem 10 nov. (3). Nihil tamen afferunt unde vel suspicari liceat cultum publicum ei unquam fuisse exhibitum.

Amator in codicibus occurrit pro Monitore episcopo Aurelianensi, de quo infra.

Amesi, al. Aminesi, Amnesi, Aniesi, Aniensi, B diaconi in hieronymianis mentio est post Demetrium seu Demetrianum Antiochenum. Fueritne ex eius societate annon minime liquet.

Andreas. *Vid.* Serastos.

Andreas primus abbas Caroli-Loci (Chaalii) in agro Silvanectensi, diebus variis a variis annuntiat: hoc die ab Henrriquez in Menologio (4), et ab Andrea du Saussay inter viros pie memorie (5); hoc item die atque III kal. maias in calendario Cisterciensi (6); die 10 decembris a Castellano (7). Philippus Sequinus, prior ipse Caroli-Loci, in libello manuscripto De abbatibus et monachis qui sancti nomen meruerunt, sic ait, teste Henrriquez: Sanctus Andreas de Baudimontio ex Pontiniaco primus Chalisii abbas, nomen sancti sortitus est anno Domini 1142 (8). De cultu tamen nihil praeterea constat.

Angelum Consentinum hodie annuntiat Arturus (9). De eo vide Gonzaga, De origine seraphicae Religionis, P. II, Prov. Calabriae convent. VII, p. 541.

Annibonia. *Vid.* Saturninas.

C Anonymos duos fratres Ordinis S. Francisci, confessores, qui apud Campum Bassum in Apulia post ann. 1460 claruerunt, hodie nuntiat Arturus, additque auctore Gonzaga (10): Horum capita magna cum veneratione asservantur in sacrario conventus Sancti Iohannis Campi Bassi (ubi sepulti iacent) ex quibus quidam liquor

mannae simillimus diu emanavit (11). De his certiora doceri cupientes, viros eruditos qui res patrias optime norunt, more nostro, litteri sadivimus, sed nullum tulimus responsum.

Antonius, quem varia nuntiant synaxaria (12), Antoninus est, quem in aliis hesternae die habuimus, et de quo in Actis nostris tractatum est die 3 septembris.

Balaten. *Vid.* Garsis.

Depositio Bernardi, qui Latinorum primus fuit Antiochenae ecclesiae patriarcha, ad hunc diem inscripta est in codice martyrologii Usuardi, quem Sollerius «Bruzellensem» appellavit et cuius auctoritatem non magni faciendam esse monuit (13). Inde iam dubia est fides huius mentionis, quae alibi nusquam legitur. Bernardus ille quidem Valentiae natus, in prima cruce signatorum expeditione, Haimari Podiensis episcopi capellanus fuit (14). Post expugnatam Syriam septentrionalem, Mascheniae (Maškenā) (15) vel Artasiae (16) (Artāh) prope Berrhoeam (Ḥalab) episcopus fuit. Deinde, aestate anni 1100, cum Iohannes Graecorum patriarcha Antiochenus sedem urbemque suam relinquere coactus fuit (17), Bernardus in eius locum successit, iubente Boamundo Antiochiae duce, cui Haimarus moriens specialem speciali amicum amicum commendaverat (18). Eius obitum refert Gulielmus Tyri archiepiscopus in serie rerum gestarum anni 1135, his usus verbis (19): Per idem tempus, domiaus Bernardus bonae memoriae vir grandaevis plurimum, simplex ac timens Deum, primus latinorum apud Antiochiam patriarcha, tricesimo sexto sui pontificatus anno, viam universae carnis ingressus est. Neque ex isto elogio neque aliunde colligi potest beatorum honores illi habitos fuisse. Utique ad eius laudem non pauca in historiis leguntur, nihil tamen quod eximiae sanctitatis famam ei videatur conciliasse. Immo vero fertur Bernardus non sine ambitione quadam curavisse ut sedis suae iura dicionemque amplificaret. Exstant Paschalis II Romani Pontificis epistolae aliquot in quibus ad eius quere-

(1) Lib. III, c. 15, P.L., t. CLXXXV, col. 1366-68. — (2) L. IV, c. 1, Exordia sacri Ordinis Cisterciensis... edita per Magistrum D. Fr. IGNATIUM DE YBERO... nunc vero secundam exemplar Pampelnense denuo impressa (Rixhemii, 1871), p. 278-80. — (3) Angelus MANRIQUE, *Laurea evangelica* (Barcelona, 1608), p. 415; *Kalendarium Sanctorum ac Beatorum maxime illustrium Ord. Cist.* (Bruxellis, 1620); HENRIQUEZ, *Menologium Cisterciense*, p. 377; CHALEMOTUS, *Series et vitae SS. ac BB. ac illustrium virorum sacri Ord. Cist.* (Parisiis, 1666), p. 355-356; *Kalendarium Cisterciense, seu martyrologium sacri Ord. Cist. romanis rubricis accomodatum* (Parisiis, 1689), p. 311. — (4) *Menologium Cisterciense*, p. 377. — (5) *Martyrologii gallicani pars posterior* (Lutetiae Parisiorum, 1637), p. 855. — (6) Pp. 114 et 311. — (7) *Martyrologe universel* (Paris, 1709), p. 741. — (8) Op. c., p. 378. — (9) *Martyrologium Franciscanum*, p. 551. — (10) Fr. GONZAGA, *De origine Seraphicae re-*

ligionis (Romae, 1587), p. 423. — (11) *Martyrologium Franciscanum*, p. 551. — (12) *Synax. Eccl. CP.*, p. 209-210. — (13) *Martyrologium Usuardi*, Praefatio, p. LX, num. 233. — (14) ORDERICUS VITALIS, *Historia ecclesiastica*, Pars III, lib. 10, 21. P. L., t. CLXXXVIII, p. 775; WILLEMUS TYRENSIS archiepiscopus, *Historia rerum in partibus transmarinis gestarum*, l. VI, cap. 24, *Recueil des historiens des Croisades, Historiens occidentaux*, t. I, 1 (Paris, 1844), p. 274-75. — (15) ORDERICUS VITALIS, loc. c. — (16) GULIELMUS TYRENSIS, loc. c. — (17) ORDERICUS VITALIS, loc. c. Gulielmus Tyrensis, mitigata rei veritate, Iohannem ultro et sponte a munere se abdicasse et Constantinopolim secessisse refert. *Historia*, loc. c. Cf. B. KUGLER, *Boemund und Tankred* (Tübingen, 1862), pp. 21, 66; R. RÖHRICHT, *Geschichte des Königreichs Jerusalem (1100-1291)*, (Innsbruck, 1898), p. 98. — (18) ORDERICUS VITALIS, loc. c. — (19) *Historia*, l. XIV, c. 10, t. c., p. 619.

A *las respondetur, aut lites componuntur quas cum Syriae episcopis et ipso Hierosolymorum patriarcha de iurisdictione non semel habuit* (1). *Quin etiam die 8 iulii anni 1128, Honorius II per apostolica scripta et venerabilem fratrem... Egidium Tusculanum episcopum, apostolicae Sedis legatum, Bernardo praecipit ut ad obediendam patriarchae Hierosolymitani restituat suffraganeos Tyrensis ecclesiae; quibus, nisi infra dies quadraginta mandato paruerint, munere episcopali interdicatur* (2). *Utique vel inter sanctos eius modi contentiones inaudita non sunt; sed aliis virtutum meritis praeponderari solent, quae fatendum est hic non satis conspicua videri. Nullus est igitur ambigendi locus quin Bruxellensis interpolator Usuardi Bernardum Antiochensem patriarcham inter sanctos ultro retulerit. Huic tamen gratia debetur quod illius diem emortualem solus ab oblivione servaverit.*

Calliopius. *Vid. Nereus.*

Candianus. *Vid. Eustocius.*

B *Catharina Tortolez, monialis clarissa, nuntiatur ab Arturo* (3), *quavis omissa cultus probatione.*

Catulla matrona iam bis a maioribus nostris inter praetermissos amandata fuit, die 31 martii et 9 octobris (4), *et ultimo quidem loco inter sanctos minime visa est recipienda, quod de eius cultu ecclesiastico minime constabat. Neque magis constat eo quod hac die in uno ex Usuardi auctariis haec scripta reperiantur: Parisius, Catullae, matronae nobilissimae* (5). *Multa enim nomina, ex sanctorum historiis deprompta, in martyrologia sequioris aetatis irreperant, quae nulla ecclesia suis fastis ascripsit. Ceterum, quae de Catulla tradita sunt, collecta sunt in commentario de S. Dionysio* (6). *Hic unum addam, monachum Sancti Dionysii Parisiensis, qui saeculo nono Dagoberti I gesta conscripsit* (7), *et qui Passionem SS. Dionysii, Rustici et Eleutherii adhibuit* (8), *perperam a Catulla matrona deduxisse nomen vici qui Catulliacus dicebatur. A Catullo enim vocabulum derivatum esse planum est* (9).

S. Cunibertus Coloniensis episcopus hodie in D quibusdam exemplaribus interpolatis Usuardi, a Maurolyco et a Ferrario in Catalogo generali commemoratus est. De eo mox agendum erit ad diem 12.

S. Cynfarwy, illius ecclesiae conditoris, vestigium servat nomen parochiae Llechgynfarwy (10), alias Llangynfarwy (11); haec quinque circiter passuum milibus inter austrum et occidentem distat a Llanerchymedd, in septemtrionali parte Monae insulae. Ibi in agro prope coemeterium, ante quinquaginta fere annos, slabat lapis allus pedum circiter novem, summae, ut videtur, antiquitatis. Hic, vulgo Maen Llechgwenfarwydd (id est, si quid videmus, Lapis de Llechgynfarwy), seu Maen Lechgynfarwy appellatus, S. Cynfarwy monumentum esse passim credebatur. Vergente saeculo XIX remotus est (12). S. Cynfarwy haec stemma exhibent Ludovici Morris collectanea, anno 1760 ex aliquot codicibus vetustis, ut ipse refert, congesta: Kynvarwy ap Awy ap Llehenog, Arglwydd Kernyw (13); id est ortum esse Cynfarwy a quodam Awy filio Llehenogi, Cornubiae domini, quicumque hi fuerunt. Nihil aliud de S. Cynfarwy nobis innotuit, praeterquam quod inter S. Kebii socios duodecim numeratur (14). Eius festum indicitur d. 10 novembris in codice Peniarth 187 (15); sed auctores alii alio die S. Cynfarwy memorant, d. 7 novembris (16), d. 8 novembris (17), d. 11 novembris (18). Verum cum ex uno fonte fluxisse videantur nomina Cyngar et Cynfarwy (19), et Cungarus S. Kebii socius et discipulus in Cambri aseptemtrionali Monaque insula die 7 novembris colatur (20), haud scio an unus idemque sanctus duplici nomine appelletur Cyngar et Cynfarwy; etsi in catalogo sociorum S. Kebii et Cyngar et Cynvarwy nominentur (21). Neque hoc loco iteranda videntur quae de S. Cungaro scripta sunt (22). Cyprianus. *Vid. Mabrinus.*

Dedicationem ecclesiae in coenobio Calmon annuntiat synaxarium Habessiticum (23). Calmon, Arabibus dictum Qalamun, coptice Cala-

C (1) R. RÖHRICHT, *Regesta regni Hierosolymitani* (MXCVII-MCCXCI), (Oeniponte, 1893), num. 34, 66, 72, 73. — (2) GULIELMUS TYRENSIS, *Historia*, l. XIII, c. 23, t. c., p. 592; cf. RÖHRICHT, *Regesta regni Hierosolymitani*, num. 123. — (3) *Martyrologium Franciscanum*, p. 550. — (4) *Act. SS.*, Mart. t. III, p. 899; Oct. t. IV, p. 564. — (5) SOLLERIUS, p. 666. — (6) *Act. SS.*, Oct. t. IV, in indice historico, i. v. Catulla. — (7) M.G., Ser. rer. merov., t. II, p. 401. — (8) *Act. SS.*, Oct. t. IV, p. 794; B. KRUSCH, in M.G., Auct. ant. t. IV, p. 104. — (9) H. D'ARBOIS DE JUBAINVILLE, *Recherches sur l'origine de la propriété foncière et les noms de lieux habités en France* (Paris, 1890), p. 214. — (10) Llech Gynfarw legitur in codice Peniarth 147, conscripto circiter annum 1566, ap. J. Gwengvryn EVANS, *Report on Manuscripts in the Welsh Language*, t. I, Part II (1899), p. 912, col. 2. Llechynfarwy (sic) exhibet Owen JONES, *Cymru*, t. II, p. 186, col. 2. Llechgynfarwy recte, ut videtur, BARING-GOULD and FISHER, *Lives of the British Saints*, t. II, p. 243. — (11) Llangynvarwy legitur in indice parochiarum Cambriae quem codici appellato *Llyfyr John Brooke o Vowddwy*, descripto anno 1590-1591, adiecit vir eruditus et clarus Iohannes Davies de Mallwyd, ap. J. G. EVANS, l. c., annot. 12. Ea nominis forma nondum prorsus abolita videtur, cf. BARING-GOULD and FISHER, l. c. — (12) Owen JONES, l. c.; BARING-GOULD and FISHER, l. c. —

(13) *Myvyrian Archaeology*, ed. 2, p. 422, col. 1. F — (14) In codice dicto *Llyfyr John Brooke o Vowddwy*, ap. BARING-GOULD and FISHER, op. c., t. IV, p. 383, col. 1. — (15) Ap. J. G. EVANS, t. c., p. 1014; cf. BARING-GOULD and FISHER, op. c., t. I, p. 75, col. 2, et t. II, p. 243. — (16) Browne WILLIS, *A Survey of... Bangor* (London, 1721); Angharad LLWYD, *A History of the Island of Mona or Anglesey* (Ruthin, 1833); Rice REES, *An Essay on the Welsh Saints*; all. Cf. BARING-GOULD and FISHER, t. II, l. c. — (17) *Calendarium circiter annum 1500 exscriptum, in Iolo Manuscripts*, p. 152, col. 2; *Llyfyr Plygain*, ed. 5 (1618), et *Llyfyr Plygain*, ed. Dr. John DAVIES de Mallwyd (1633), in calendario. Cf. BARING-GOULD and FISHER, t. I et II, ll. cc. — (18) Cod. Peniarth 219, descriptus circiter annum 1615, ed. J. G. EVANS, t. c., p. 1043-45; cf. BARING-GOULD and FISHER, t. I et II, ll. cc. — (19) *Vid. The Text of the Book of Llan Dâu*, ed. J. G. EVANS et J. RHYs (Oxford, 1893), p. 392, col. 1, i. v. Cinguarui, et p. 393, col. 2, i. vv. Conguare, Conguaret, Conguarui. — (20) *Act. SS.*, Nov. t. III, p. 404, num. 6; *Cyngar Sant*, in *Anal. Boll.*, t. XLII, p. 105-106, cf. ibid., pp. 107-108, 116-17. — (21) BARING-GOULD and FISHER, t. IV, l. c. — (22) *Act. SS.*, Nov. t. c., p. 403-407; *Cyngar Sant*, in *Anal. Boll.*, t. c., p. 100-120. — (23) *Codex Aethiopicus 126 bibliothecae Nationalis Parisiensis*, fol. 74^r.

A mōn. monasterium fuit in vasta solitudine provinciae Faium in Aegypto (1). Conditum est non multo ante Arabum irruptionem a Samuele abbate, qui in eo Virginis Deiparae titulo ecclesiam erexit. De huius dedicatione nihil narratum legitur in fragmentis Vitae copticae Samuelis BHO. 1035, neque in epitome aethiopica BHO. 1036. Sed Abu Šālīh Armenius testatur hanc revera contigisse die 14 mensis haḫūr, qui novembris est 10, uti refert synaxarium Habessinicum (2). Sperandum est alia documenta ad lucem erutum iri, antequam ad diem 4 decembris (choiac 8) de vita Samuelis nostris successoribus agendum erit.

Didacus de Lago laicus ordinis Minorum, Salmanticae tumulatus, annuntiatur ab Arturo (3). Nulla nobis suppetit cultus probatio.

Donatus, al. Donata, sociis S. Saturnini, martyris Afri ceterum ignoti, in codicibus B, W aliisque martyrologii hieronymiani annumeratur.

Eclus sanctus ad hunc diem legitur in fastis illis sanctorum Hiberniae, a scriptore ignorato parum studiose et diligenter elaboratis, quae Philippus O'Sullivanus Bearnus typis mandavit (4). Sed hypothetae error corrigendus est, qui el pro d posuit; nullum enim usquam Eclum reperimus, et in opere quod illustratio tantum Hiberniae sanctos memorat profecto d. 10 nov. inseri debuit Edus, sive Aidus, Killariensis episcopus.

Ephraem, qui in synaxariis nuncupatur ἠμολογητῆς et ἐπίσκοπος Οὐδύνας (5), ceterum ignotus est.

Erastus. Vid. Olympas.

Ermegardis. Vid. Irmgardis.

Eustoci (al. Eostosi) et sociorum eius quibus addunt codices B, W Ianuarium, alii etiam Candidianum, annuntiatio est hieronymianorum quam nullo commentario illustrare possumus.

Evodius apostolorum discipulus annuntiatur in Slibae martyrologio (6). Fidenter rescribere Rhodion; cf. infra Olympas.

S. Felicis II papae passionem hoc die ab aliquibus recoli affirmat Grevenus. Iam dictum est de eo ad diem 29 iulii. Legenda sunt quae scripsit v. cl. L. Duchesne de utroque Felice via Aurelia sepulto (7).

Garsis (Gārsis) et Balaten (Balāten), in synaxario Habessinico ad hunc diem memorati, si quid perspicimus, iidem sunt Harsios, i. e. Horsesius,

et Baḫlān medicus, qui a Coptis recoluntur ille quidem die 15 mensis epip (iulii 9), iste autem die 19 epip (iulii 13) (8). Eos autem huc incidisse soli mirabuntur ii qui aethiopicam incuriam nondum experti sint.

S. Genovefae virginis Parisiensis translationem hodie commemorat Saussaius, cuius verba exscripsit Bollandus, Ian. t. I, p. 1089. Iam vero manifestum est hanc translationem eandem esse de qua ab ipso Saussaio ad d. 28 octobris mentio erat facta. Cf. Act. SS., Oct. t. XII, p. 411. Translationis historia ab auctore aequali, Iacobo de Dinanto, conscripta est (cf. BHL. 3349, 3350).

Die 10 novembris in libris liturgicis Hiberorum passim annuntiatur festum S. Georgii martyris: quae propria commemoratio est suspensionis eius in rota tormentaria. Vide, exempli gratia, hymnarium hibericum saec. X et synaxarium S. Georgii Hagioritae apud C. KEKELIDZE, *Литургические грузинские памятники въ отечественныхъ книгохранилищахъ* (Tiphlisii, 1908), pp. 381, 239. Ita que de argumento huius festi iam alias suo loco satis dictum est.

S. Georgii Lutevensis seu Lodovensis episcopi memoria recentiore aetate in hunc diem relata est. Nos antiquiores fastos secuti, de eo egimus die 9 novembris.

S. Georgius, Vellavorum apostolus primusque, ut ferunt, Vellavensis ecclesiae antistes, hoc potissimum die nobis illustrandus esset, quo sacram eius memoriam ab antiquis temporibus celebratam fuisse plurima confirmant testimonia, ut semel atque iterum monuerunt decessores nostri (9). Cum aulem d. 12 huius mensis de sanctis Evodio, Sculario, Aurelio, Ermentario, Suacrio agendum sit, et simul de Aniciensis sedis primordiis, sapientioris consilii esse videtur Georgium ad hunc diem remittere.

Gerembaldus. Vid. Werembaldus.

S. Gobriani Venetensis episcopi festum indicitur d. 10 novembris in monumentis liturgicis illius dioeceseos recentioribus. Cullus olim erat III nonas novembres, quo die a decessoribus nostris de eo actum est (10); sed eo consilio, ut videtur, ne quolannis in S. Guenhaelem, seu Wenailum, Landevenecensem abbatem Gobrianus incurreret, huius festum dilatum est, primum in nonas (11), mox in IV idus novembres. Hic usus etiamnum obtinet (12).

(1) E. AMÉLINEAU, *La Géographie de l'Égypte à l'époque copte* (Paris, 1893), p. 337-38.—(2) Ed. B. T. A. EVETTS, *The Churches and Monasteries of Egypt*, in *Anecdota Oxoniensia, Semitic Series*, Part VII (1895), p. 206-208; cf. F. M. ESTEVES PEREIRA, *Vida do Abba Samuel do mosteiro do Kalamon* (Lisboa, 1894), p. 191-97; in quo opere, collecta reperies alia testimonia de coenobio Calamon, e fontibus aethiopicis et arabicis.—(3) *Martyrologium Franciscanum*, p. 551.—(4) *Historiae Catholicae Iberniae Compendium* (Ulyssipone, 1621), lib. IV, cap. XI, p. 48; ed. M. KELLY (Dublinii, 1850), p. 51.—(5) *Synax. Eccl. CP.*, p. 212.—(6) *Anal. Boll.*, t. XXVII, p. 167.—(7) *Le Liber Pontificalis*, t. I, pp. cxxv, 211.—(8) *Anal. Boll.*, t. XI, p. 107.—(9) *Act. SS.*, Aug. t. IV, p. 399; Oct. t. XI, p. 393.—(10) *Act. SS.*, Nov. t. II, pars I, p. 72-73.—(11) Et ad III nonas et ad nonas festum inscriptum est in Missali Venetensi manuscripto saec. XIV, nunc in bibliotheca civitatis Rothomagensis signato A 434, DUINE, *Breviaires et Missels des églises et abbayes bretonnes de France* (Rennes, 1905), p. 141-42, num. 51. Ad III nonas Novembris Tomus IV.

tantum S. Gobriani commemorationem in missa S. Guanhaelis indicit Missale Venetense Parisiis impressum anno 1535, cuius unicum exemplum non Venetiis, sed Alrai asservatur (cf. DUINE, op. c., p. 143, num. 53). Ad nonas tantum in Missali ad usum Ecclesiae Venetensis (Parisii, 1530), ap. J.-M. LE MENÉ, *Histoire du diocèse de Vannes*, t. I (Vannes, 1888), p. 516, festum S. Gobriani legitur. Utrobique iterum in Breviario Venetensi anni 1589, de quo DUINE, op. c., p. 123, num. 49. Haec festi ad nonas translatio casu fugisse videtur doctissimum virum Franciscum Duine, in iis quae fuse eruditeque scripsit de S. Gobriano, primum *Notes sur les Saints bretons*. Deuxième partie: Saints de Brocéliande. II. Saint Gobrien, in *L'Hermine*, t. XXX (1904), pp. 59-65, 115-23, 167-72, cet.; postea *Les Saints de Brocéliande*. II. Saint Gobrien (Paris, 1904). Cf. Id., *Memento des sources hagiographiques de l'histoire de Bretagne*. Première partie (Rennes, 1918), p. 72-73, num. 38. His in rebus plurimum nos iuvat humanitas eruditi viri Iosephi canonici Molsan, episcopo Venetensi a secretis.—(12) *Proprium sanc-*

- A S. Gregorii III papae meminit hodie Castellanus; de eo agendum erit ad diem ipsi festum, qui est 28 huius mensis.
- S. Guenaili memoria hodie inscripta est manu recentiore in calendario cuiusdam breviarii Sancti Victoris Parisiensis anno 1392 exarati (col. Paris. B. N. lat. 14279; cf. Catal. Lat. Paris., t. III, p. 717). De eo vide ad d. 3 nov. t. I, p. 669-79. Harsios (Horsiesius). Vid. Garsis.
- De S. Herculano, quem hodie commemorant Eremitae S. Augustini (1), diximus ad d. 7 huius mensis (2).
- Ianuarius. Vid. Eustocius.
- S. Illandum (al. Illund, Illadan, Iolladan) episcopum abbatemque de Ráith Liphthen in Media, Hiberniae regione (3), et S. Aidi Kíllariensis magistrum (4), una cum discipulo hodie coli legit Challoner (5) apud Usserium (6), vel potius se legisse somniavit. Caverat enim doctissimus scriptor ne huc inferret sanctum quem expresse memorant antiqua monumenta ad d. 10 iunii (7).
- B Iohannes Qartaminensis, in Slibae martyrologio commemoratus (8), unus videtur esse e clarioribus viris monasterii Qartamin, forsitan coenobiarcha ille qui saeculo XI ineunte apud Syros regionis Turabdin usum scripturae «strongylae» redintegravit (9). Sed etiamsi haec coniectura verum assecuta sit, hominem de litteris syriacis bene meritum in sanctorum numero habitum fuisse non constat.
- Iohannem Scotum sive Eriugenam, celeberrimum illum saeculi IX scriptorem, postquam in Gallia versatus libros conscripsit, quos omnes norunt, tandem in Angliam profectum esse ibique in monasterio Malmesburiensi factum monachum et a pravis pueris occisum martyrem obiisse, fabula est quam post Gulielmum Malmesburiensem (Gesta pontificum Anglorum, V, 249; Geeta regum Anglorum, II, 122) nonnulli scriptores protulerunt. Qui cum ita inter sanctos cooptatus esset, non aliam ob causam die 10 novembris in recentioribus martyrologiis inscriptus est, nisi quia ipso die colitur aller Iohannes et ipse Scotus, Iohannem dico episcopum Megaloburgensem, de quo pluribus infra. Primus diem natalem alterius Iohannis in alterum transtulit Trithemius, in opere De viris illustribus O. S. Benedicti, l. III, c. 212; secuti sunt qui editionem principem martyrologii Romani anno 1583 paraverunt multis mendis inquinatam, tum alii martyrologi ut Arnoldus Wion, Dempsterus, Camerarius, Ferrarius, Menardus, Saussaius, Bucelinus. Verum iam ab anno 1586 nomen commenticii illius sancti a martyrologio Romano expunxit Baronius.
- Ionas episcopus, quem die 10 mensis tesrin posterioris annuntiat Sliba (10), lapsu calami nomen videtur duxisse a Nonno episcopo, de quo superius inter praetermissos ad d. 9 novembris (11).
- B. Ioseph Eugubinus Ord. Min., qui ab Arturo (12) ad d. 5 octobris nuntiatur (cf. Act. SS., Oct. t. III, p. 4), hodie defunctus fertur et laudatur a Ludovico Iacobilli (13), viro in Umbriae historiis egregie exercitato. Attamen praeter beati appellationem nihil affert unde publicam venerationem innuat.
- B. Irmgardem virginem, Zutphaniae comitissam, olim non solum die 4 septembris, sed etiam 10 novembris cultam esse, tum Florario illo manuscripto docemur (14), quod a tempore Bollandi in hagiographorum bibliotheca servabatur (15), tum apographo Vitae latinae (BHL. 4470), quod inter Gelenii jarragines inventum est (16). De ea post Suyskenium nostrum (17) lectu digna scripserunt P. Norrenberg (18) et I. Kleinermanns (19).
- S. Iusti, qui variis in locis Aegypti colebatur (20), celebritas habebatur in civitate Oxyryncho die mensis athyr 14, id est novembris 10, qui velut ἡμέρα αὐτοῦ notatur in calendario (21).
- Iustina. Vid. Mabrinus.
- Lazarus ὁσίου πατρὸς καὶ ἀοιδίμος de quo in Menaeis (22), Galisitotam esse existimamus, qui loco proprio ad d. 7 nov. tum in aliis exemplaribus (23) tum in Actis nostris commemoratur.
- Romae, depositio S. Leonis episcopi, teste martyrologio hieronymiano celebratur. In libro Pontificali, perperam notatus est dies (24) quo etiam in opere nostro, de sancto pontifice tractatum est, III id. apriles, seu 11 aprilis.
- S. Leonem episcopum Egarensem, Milleduni (Milloz) in Hispania cultum hodie multis nuntiat Tamaius de Salazar. Scilicet e Gallia in Hispaniam suam transtulit, ut saepe in aliis sanctis fecit, etiam S. Leonem seu Leonium confessorum Melodunensem (Melun), qui hodie coli-
- C

torum diocesis Venetensis. Pars aestivalis (Veneti, 1630), in calendario ad d. 10 nov. (cf. ad d. 3 nov. et Act. SS., Nov. t. c., p. 72, num. 2.) et p. 22-25; Proprium sanctorum diocesis Venetensis (Veneti, 1652), pp. 24 (cf. p. 23 et Act. SS., ibid., num. 3), 44-46; calendarium Proprii Venetensis impressi anno 1660, editum a TRESVAUX, *Les Vies des Saints de Bretagne...* par Dom G.-A. LOBINEAU, t. I (Paris, 1836), p. xxxv, col. 2; *Officia sanctorum propria ecclesiae et diocesis Venetensis* (Venetiis, 1757), in calendario et p. 136-39; *Proprium missarum sanctorum diocesis Venetensis* (s. l., s. a [saec. XIX]), p. 10; *Ordo divini officii Venetensis*, 1854, 1899, 1908-1913. — (1) *Catal. Lat. Paris.*, t. III, p. 717. — (2) *Act. SS.*, Nov. t. III, p. 322. — (3) HOGAN, *Onomasticon Goedelicum*, p. 573, i. vv. Ráith Libthen et Ráith Liphthen; hodie Rathlilhen, locus in parochia Killoughy, baroniae Ballyboy, King's County. *Census of Ireland, 1901, General Topographical Index*, p. 792. — (4) Ut in Vitis S. Aidi legitur, quas ad hunc diem typis mandamus. — (5) *A Memorial of British Piety or a British Martyrology*, p. 175; ubi Illad typographiae mendum

est pro Iland. — (6) *Britannicarum ecclesiarum antiquitates*, ed. altera, p. 498. — (7) Cf. COLGAN, *Acta Sanctorum Hiberniae*, p. 422, annot. 7; O'HANLON, *Lives of the Irish Saints*, t. IV, p. 611-14. — (8) *Anal. Boll.*, t. XXVII, p. 167. — (9) *Ibid.*, pp. 167, 136. — (10) *Anal. Boll.*, t. XXVII, pp. 142, 167. — (11) P. 7. — (12) *Martyrologium Franciscanum*, p. 493. — (13) *Vite de' Santi e Beati dell' Umbria*, t. III (Foligno, 1661), p. 23. — (14) *Act. SS.*, Sept. t. II, p. 270, num. 1. Vid. etiam editionem Usuardi a Greveno procuratam ad h. d. *Ermegardis comitissae Zutphaniae*. — (15) Cf. *Act. SS.*, Ian. t. I, p. l. l. — (16) Cf. P. NORRENBERG, *Die hl. Irmgardis von Söchteln* (Bonn, 1894), pp. 33-34, 40, 43; Ioseph KLEINERMANN, *Die hl. Irmgardis von Aspel* (Köln, 1900), pp. 23, 33. — (17) *Act. SS.*, Sept. t. II, p. 270-78. — (18) Op. c. Cf. *Anal. Boll.*, t. XIV, p. 451. — (19) Op. c. Cf. *Anal. Boll.*, t. XX, p. 348-49. — (20) *Anal. Boll.*, t. XL, p. 359. — (21) *Anal. Boll.*, t. XLII, pp. 84, 90. — (22) *Synax. Eccl. CP.*, p. 211. — (23) *Ibid.*, p. 203. Cf. p. 964. — (24) DUCHESNE, *Le Liber Pontificalis*, t. I, pp. 239, 241.

-tur.

A tur. Nititur aulem unice adversariis illis Luitprandi, quae omnes iam norunt tam spuria esse quam quae maxime.

S. Leo seu Leonius confessor in oppido Milleduno hodie in martyrologio Romano et aliis paucis occurrit. Wallerius, abbas Sancti Petri Melodunensis saec. X, laudatur « in Vita seu Miraculis S. Leonii confessoris, cuius translationem ex ecclesia suburbana ipsius nomini dicata in basilicam Sancti Petri procuravit (1). » Libellum frustra quaesivimus, nec quicquam de S. Leonio reperire contigit praeter epistolam 1614 ad Heribertum Rosweydam nostrum a Sebastiano Rolliardo, Melodunensi datam (2). Ceterum eius memoria agebatur Meloduni et aliis locis (3) non 10 sed 12 novembris, quo de eius Actis, si Deo placuerit, tractatio instituetur.

S. Leonardus hodie in calendario cuiusdam missalis Pictavensis saeculi XV inscriptus perhibetur (4). De illo vid. ad d. 6, t. III, p. 139-209.

B Liberior martyr Agathensis, de quo in Usuardo Bruxellensi (5), alius non est a Tiberio, cuius Acta mox dabimus.

S. Ludmillae translatio hodie nuntiata est in quibusdam martyrologiis atque in dioecibus Pragense et Olomucensi pridem colebatur; vid. ad d. 16 sept., t. V, p. 339, num. 2, p. 351, num. 64. De ipsa Ludmilla egit ibid., p. 339-63 Suyskenus noster. Cuius commentarius maximam partem nititur Vita a Christiano monacho conscripta; quae postquam vix non toto saeculo XIX communiter traducta est veluti opus spurium et fidei prorsus suspectae, tandem argumentis minime spernendis in pristinum auctoritatem, etsi nondum apud omnes, restituta est. Cf. Anal. Boll., t. XXII, p. 224.

B Ludovici a Gebenna, confessoris, Clusis in territorio Gebennensi, gratia miraculorum illustris meminit Arturus (6) solo Iacobi Fodere nixus testimonio (7).

C S. Ludovici O. F. M. episcopi Tolosani translationem ab anno 1484 per plura saecula liturgice hac die a S. Francisci Assisiensis familia celebratam paulatim evicit festum S. Andreae Avellini, C universae ecclesiae iussu Clementis papae XI anno 1712 ritu publico eodem die quolannis prosequendum (8).

Mabrinus (Mabrinus), Taratina (Ἐρατῖνᾶ) et Iastina (Ἰαστῖνᾶ), qui hodie annuntiantur in synaxario Habessinico, nulli alii esse possunt quam Cyprianus et Iustina, inter quos perabsurde se

insinuavit Terentius, vel Tertius, idem qui in D calendario graecis memoratur ad hunc diem.

Marcianum, urbis Thraciae episcopum, qui ab Arianis in exsilium pulsus in Aethiopia colitur, unus memorat Castellanus; sed iniecta mentione Aethiopiae satis prodit se exscripsisse calendarium Ludolphi, ubi ad diem 14 chedar annuntiatur Martianus (Μαρτιανός) episcopus. Ipse Ludolphus hoc elogium mutuatus est ex Aethiopico synaxario, in quod per synaxarium Alexandrinum defluxit memoriola Μαρτίνοῦ ἐπισκόπου Ταρρακίης, qui ipse est S. Martinus episcopus Turonensis, ut suo loco dicitur.

S. Martinus I papa, etsi eum hodie commemorant insigniora quaeque martyrologia historica, puta Adonis, Usuardi, aliorum, atque ipsius festum ipso die multis in locis celebratum esse docent libri liturgici (9), in martyrologio tamen Romano ad d. 12 inscriptus est, quo die et nos de eo agemus.

Martinus episcopus Ταρρακίης al. Φραγγίας, ita in synaxariis (10), Turonensis est, qui colitur E postridie.

Maura, nunc sola, nunc Timotheo sociata in synaxariis nuntiatur (11). De utroque obiter dictum est heri, fuse ad diem 3 maii.

S. Maurus Virodunensis episcopus, cuius festum pridem hodie celebrabatur tum Viroduni (12), tum alibi (13), in martyrologio Romano die 8, in hodierno calendario dioecesis Virodunensis die 16 huius mensis inscriptus est. De eo ad d. 4 septembris, quae potuit, collegit Limpenus noster (14), quo die translatio sancti praesulis recolitur.

S. Mennas confessor, qui hodie Beneventi nuntiatur in codice Usuardi Vaticano lat. 5949, olim Sanctae Sabinae Beneventanae, idem utique est Mennas solitarius in Samnio, de quo eras.

Miles Susae episcopus, Abrosimus presbyter et Sina diaconus martyres in Perside die 10 novembris in quibusdam graecorum synaxariorum codicibus recoluntur (15). Acta eorum chaldaica (16) eos obtisse referunt luna XIII mensis tesrin posterioris, quae ex veterum computatione in diem 10 novembris incidere non poterat. Si recte quidem vidit Erodus Assemani sanctos martyres an. 341, Saparis 32, interfectos esse (17), dies eorum emortalis computandus esset 7 novembris, in quo nusquam in calendariis memorati comperiuntur. Sed cum ille annus incertus sit neque Actorum chaldaicorum chronotaxis indubitata fidem mereatur, non est cur auctoritatem deseramus praestantiorum

(1) Gallia Christiana, t. XII, p. 172. — (2) Inter Collectanea Bollandiana, cod. bibl. Regiae Bruxellensis 8936-38. — (3) SOLLERIUS, Martyrologium Usuardi, pp. 665, 668. In Missali Parisiensi saec. XIII, etiam die 12 novembris inscriptum est festum S. Leonis Conf. duplex, 19 vero eiusdem mensis Octava S. Leonis IX lect. Cod. bibliothecae Mazarinae 442. In Missali item saec. XIII, cod. bibl. Nationalis 1112, eadem die, fol. 21: De S. Leonio Confessore. — (4) Cf. Catal. Lat. Paris., t. III, p. 717. — (5) SOLLERIUS, Martyrologium Usuardi, p. 665. — (6) Martyrologium Franciscanum, p. 550. — (7) F. Louys, natif de Genève, lequel est tenu pour béat, d'autant qu'il a fait plusieurs miracles bien evidens apres sa mort par la guérison de certaines maladies incurables de leur nature, les malades ayant fait leur dévotion sur sa fosse, Jacques Fo-

DERE, Narration historique et topographique des convents de l'ordre de S. François... de la province anciennement appelée de Bourgogne, à présent de S. Bonaventure (Lyon, 1619), p. 844. — (8) Acta SS., Nov. t. III, p. 746-47. — (9) Cf. Catal. Lat. Paris., t. III, p. 717. — (10) Synax. Eccl. CP., p. 210-211. — (11) Synax. Eccl. CP., p. 210-11. — (12) Vid. inter alia Martyrologium Treverense (Anal. Boll., t. II, p. 31), Missale S. Mauri Virodunensis saec. XIII (cod. Parisinus, Bibl. Nat. lat. 4); Breviarium Virodunense anno 1625 typis editum; codices Usuardi interpolatos apud Sollerium ad h. d. Cf. etiam Act. SS., Sept. t. II, p. 225, num. 18. — (13) Cf. Catal. Lat. Paris., t. III, p. 717. — (14) Act. SS., t. c., p. 221-25. — (15) Synax. Eccl. CP., p. 212; cf. ASSEMANI, Acta Martyrum Orientalium, p. 61-62. — (16) BHO, 772. — (17) Ibid., p. 65. codicum.

A *codicum in quibus S. Milis et sociorum eius festum diei 13 novembris assignatur* (1). Vid. etiam Act. SS., Apr. t. III, p. 21, ubi S. Miles in caterva martyrum Persarum, ad diem 20, ex Sozomeno memoratur.

Nereus (al. Nirus) cum Calliopio et Oreste nuntiantur in synaxariis (2). Dubium tamen est num fuerint in martyrio socii. Orestis enim Tyanensis eodem die commemoratio agitur, cuius proinde hoc loco nomen delendum est. De ceteris omnia ignota sunt. Est ubi Nereus et Calliopiūs Ἡραίας καὶ Καλλιόπῃ nuncupentur (3), Orestes etiam O- rion (4).

Nilus paucis in codicibus hodie, in plerisque die 12 novembris commemoratur.

Qui Nirus in Menaëis nuncupatur, in synaxariis plerisque Nereus dicitur.

Nitoris Aurelianensis episcopi, quae lectio est breviarium Richenoviensis, facile emendatur in Monitoris, de quo fusius infra.

S. Nonnus (5) quis fuerit diximus heri.

B S. Notarius episcopus qui apud Belinum, Molanum (6), Ferrarium (7) hodie Aurelianis nuntiat, alium non esse a Monitore, huius sedis episcopo, de quo mox, certum nobis est. Cum nulum Notarium in serie episcoporum Aurelianensium reperiret, Saussaius ita rem componi posse censuit ut scriberet: Aurelii sancti Notarii episcopi notissimae pietatis, at incertae sedis, infeliciter sane (8).

Olympas, Rhodion, Sosipater, Tertius, Erastus, Quartus, quorum nomina profert S. Paulus c. XVI epistulae ad Romanos, quosque ex septuaginta discipulis fuisse narrat synaxaria et varia passos esse vel ecclesiis praefuisse (9), die quoque 30 iunii cum ceteris apostolis et discipulis commemorantur (10).

Onesiphorus et Porphyrius, quos in libris nonnullis die 10 novembris reperimus, die 9 plerumque occurrunt.

Orion cuius hodie cum Calliopio et Niro (Nereo) mentio est in Menaëis, in plerisque synaxariis Orestes dicitur.

Porphyrius. Vid. Onesiphorus.

C Quartus. Vid. Olympas.

S. Quintianum Arvernensem episcopum hodie commemorant Ferrarius, Saussaius, Castellanus, breviarium Claromontanum anni 1774. De eo agetur ad diem quo in martyrologio Romano annuntiat, qui est 13 novembris.

Rhodion. Vid. Olympas.

Robertus de Bellovisu, martyr ex Ordine Praedicatorum, quem die 10 maii inter praetermissos

commemoraverunt maiores nostri, hoc die in recentiore editione Anni Dominicani (11) laudatur.

Samueli prophetae apud Graecos et Latinos dies sacer est 20 augusti, ad quem diem, de eius historia, ut tunc poterant, dixerunt maiores nostri (12). A Graecis in hoc non recedunt plerique Orientales Syri et Armenii. Erratica igitur mentio est Samuelis prophetae, quae in calendarium Berhoeense saeculi XVI ad diem 10 mensis tesrin posterioris irrepsit (13). Fortasse scriptor quidam Iacobita hoc deceptus fuit, quod S. Samuelis Qalamonensis, quem ipse ad diem 5 decembris annuntiat (14), mentionem alicubi anticipatam reperit.

In Africa Saturnini, Anniboniae et aliorum XVIII (al. XVII). Horum martyrum, qui in hieronymianis recensentur, nulla Acta habentur. Sintne illi qui in calendario Carthaginensi (..) id. nov. sub nomine sanctorum Capitanorum nuntiantur (15), decernere non ausim.

Serastos (Serastos), qui in synaxario Habessinico annuntiat, probabiliter idem est atque Orestes, cuius Acta suo loco ad hanc diem elucidabuntur. Andreas autem quem videtur hic socium habere plane ignotus est.

Sina. Vid. Miles.

Sosipater. Vid. Olympas.

«Calari festivitas inventionis corporis S. Sperati martyris et aliorum pene innumerabilium.» Ita Ferrarius ad hunc diem, additque commentarii loco: «De Sperato et soc. mart. martyrologium Romanum die 17 iulii. Sed huius corpus Lugduni in Gallia. Forte hic ab illo diversus (16).» Plurima in Sardinia saec. XVII reperta esse corpora et inscriptiones quas martyrum esse censuerunt nemo ignorat. Reliquias S. Sperati inventas esse in loco dicto San Sperato, in dioecesi Calaritana (17) narrat archiepiscopus Franciscus de Esquivel, titulumque exercibit

+ HIC SVNT RELIC....
SPERATI ET MY.M..
D... RVMASIO EPIS...

quem ita interpretatur: Hic sunt reliquiae sancti Sperati et multorum a Brumasio episcopo reconditae, addens S. Brumasium, episcopum Calaritanum, pastorem vigilantissimum anno 1493 loci San Sperato dicti ecclesiam exstruxisse ut reliquias S. Sperati ibi reconderet (18). Quanta cautela haec recipienda sint optime norunt quicumque Sardiniae res hagiographicae vel obiter tetigerunt. Quandam S. Speratus loci patronus esse coeperit multum interest rescire; sed nihil de re contigit reperire.

(1) BUTLER-DE RAM, *Vies des Pères, Martyrs et autres principaux saints*, t. VI, p. 118, typhothetarum mendo deceptus apud ASSEMANI, l. cit., existimat an. 341 lunam XIII mensis tesrin posterioris incidisse in kal. novembres, et in synaxariis ad diem 10 novembris inscriptam fuisse martyrum depositionem. Labitur haec coniectura cum errore in quo nixa est. — (2) *Synax. Ecl. CP.*, p. 212. — (3) *Ibid.*, p. 210. — (4) *Ibid.*, p. 212. — (5) *Synax. Ecl. CP.*, p. 212. — (6) SOLERIERUS, *Martyrologium Usuardi*, p. 665-66. — (7) *Catalogus generalis sanctorum*, p. 437. — (8) *Martyrologium Gallicanum*, t. II, p. 1194. — (9) *Synax. Ecl. CP.*, p. 209. — (10) *Ibid.*, p. 786. Cf. p. 1023. — (11) *Année Dominicaine*, nouvelle édit., Novembre, t. I (Lyon, 1906), p. 404. — (12) *Acta SS.*, Aug. t. IV, p. 6-16. —

(13) NAU, *Patrologia Orientalis*, t. X, p. 65. — (14) *Ibid.*, p. 67. Non absimili errore delusus fuit et Sliba, qui Samuelem prophetam proprio quidem die annuntiat ad 20 augusti, sed tamen ad diem 9 decembris eum nominat, utique pro Samuele Qalamonensi, cuius festum incidit in diem 8 mensis choiac (4 decembris). Cf. *Anal. Boll.*, t. XXVII, pp. 159, 143, 190, 170; *BHO*: 1035-1036. — (15) *Act. SS.*, Nov. t. II, p. [LXXI]. — (16) *Catalogus generalis sanctorum* (Venetiis, 1625), p. 436-37. — (17) G. CASALIS, *Dizionario geografico degli stati di S. M. il re di Sardegna*, t. XVIII, p. 754. — (18) *Relacion de la invencion de los Cuerpos santos que en los años 1614, 1615, y 1616, fueron hallados en varias Yglesias de la Ciudad de Caller y su Arçobispado* (Napoles, 1617), p. 96-97.

- A Terentius (Tertius). *Vid.* Mabrinus.
Tertius. *Vid.* Olympas.
S. Theoctistae Lesbiae, cuius *Vita inserta est menologiis graecorum et commemoratio martyrologio Romano ad diem 10 novembris, Acta dedimus ad diem 9, quo in synaxariis recolitur.*
Theodori Studitae *Acta neque die 10 neque 11, qui eius natalis est, illustrare conabimur sed die 12, quo martyrologio Romano inscriptus est (1).*
Theodorum, adulescentem illum qui Antiochiae sub Iuliano crudelissime tortus est, superstes tamen relictus est, ut habemus ex Rufini *Hist. eccl.*, X, 38, recentiores nonnulli inter sanctos huius diei collocant (2). Quo iure, nondum potuimus assequi.
Theodori episcopi Siccensis et confessoris Greveni annuntiatio est (3). Eandem episcopum summae perfectionis dicit Whytford, qui tamen nomen sedis reficit (4). Theodorus Syecota sponte mentem subit. Ille tamen a Graecis solis colitur die 22 aprilis (5).
- B Theodosium hoc die in synaxariis nonnullis et calendario Neapolitano inscriptum esse diximus ad d. 9 novembris.
S. Theosterictus, de quo diximus ad diem 9, hodie in Menaeis nuntiatur (6).
S. Tremorum hodie memorat antiquum sanctorale Corisopitense (7) in calendario hisce verbis: Tremori martyris. Semiduplex. In Ecclesia Corisopitensi tantum. In margine autem recto eiusdem pagellae typis mandata est haec annotatiuncula: Videtur tantum pertinere ad Ecclesiam Corisopitensem ut colligitur ex eius legenda (8). In ipso autem opusculo, ad d. item 10 novembris, indicitur officium de communi totum, adiecta altera annotatiuncula: Habetur quidem legenda in antiquo (9), sed forte parum certa (10). De S. Tremoro, ut nonnullis calendaris fieret satis, actum est ad d. 8 novembris (11); sunt tamen et alia multa liturgica monumenta, pleraque recentiora, quae eius festum d. 7 eiusdem mensis statuunt (12). Ex antiquo sanctorali Corisopitensi fluxisse videtur mentio S. Tremori ad d. 10 nov. D in calendario d. v. Renati Kerviler (13).
Tryphenna et Tryphosa Iconii in Lycaonia beati Pauli praedicatione et exemplo Theclae in christiana disciplina plurimum profecisse leguntur in martyrologio Romano (14). Quem ad locum notat Baronius: « Meminit harum Paulus ad Roman. cap. 16 [v. 11], agiturque de his in Actis S. Theclae, de quorum certa fide superius egimus die 23 septembris. » Mirabitur sane quisquis Acta Theclae perlegerit egregium virum fidem iisdem praestare potuisse (15).
S. Verani Cabellicensis episcopi ad d. 19 octobris, quo festum translationis illius colebatur (16), res gestas exposuit decessor noster B. Bossue (17); qui monuit alias festum eiusdem sancti coli diebus novembris 10, 12, 13, 14 (18).
S. Victoriae virginis et martyris, filiae regis Siciliae et S. Gerasinae, quae cum eadem matre Gerasina et cum ceteris undecim milibus virginibus Coloniensibus passa sit, corpus integrum se possidere gloriatur ecclesia cathedralis Burgensis atque festum tota dioecesis hoc die 10 novembris celebrat: quo etiam die in nonnullis martyrologiis recentis aevi inscripta est. De translatione in Burgensem civitatem, quae anno 1320 facta dicitur, quaedam narratio ex Breviario Burgensi anni 1502 edita est in Act. SS., Oct. t. IX, p. 251. Burgensem hanc traditionem, quam quidem gravibus testimoniis niti minime credimus, leviter atque audacter, ut solet, impugnavit Bivarius statuitque altero loco Victoriam quae Burgis colitur esse virginem quandam Volucae prope Numantiam anno 300 cum sociis passam, altero autem loco eandem esse viduam Ilorci in Hispania Tarraconensi a Vandalis anno 406 percussam; utroque autem loco nixus est solo testimonio spurii illius chronici quod sub Flavii Lucii Dextrii ementito nomine olim venditum est. Cf. P. L., t. XXXI, col. 433 et 543.
S. Vitonus hodie inscriptus est in calendario cuiusdam missalis Parisiensis saec. XIV (cod. op. c., p. 155-56.— (10) P. 85, col. 2.— (11) Act. F SS., Nov. t. III, p. 829-31.— (12) Exemplo sunt Officia propria sanctorum Corisopitensis dioecesis (Rhodonis, 1852), p. 100-101; calendarium iisdem Officiis propriis adiectum (s. a., s. l.), p. 11; Missae propriae sanctorum dioecesis Corisopitensis (s. l., paulo post annum 1851), p. 15; Ordo divini officii ad usum dioecesis Corisopitensis, 1840, 1854, 1860; Ordo divini officii ad usum dioecesis Corisopitensis et Leonensis, 1899, 1903, 1912. Advertendum est S. Tremori officium indictum fuisse d. 13 novembris in Ordine Corisopitensi anni 1834, et d. 14 nov. in supplemento adiecto Ordini anni 1840.— (13) In *Annuaire de Bretagne...* pour l'année 1897, par René KERVILER et Paul SÉBILLOT (Rennes, 1897), p. 42. De locorum nominibus quae cum hoc Tremoro coniungenda sunt, cf. J. Loth, *Les noms des saints bretons, in Revue Celtique*, t. XXX (1909), pp. 303, 320.— (14) Scite advertit Castellanus: « Nouvellement placés icy à l'occasion du nom de S. Tryphon. » *Martyrologe universel*, p. 571.— (15) De Tryphaenae nomine, lege et quae scripsit R. A. Lipsius, *Die apokryphen Apostelgeschichten*, t. II, p. 464-67.— (16) Cf. Act. SS., Oct. t. VIII, p. 465, num. 59; *Catal. Lat. Paris.*, t. III, p. 706 et p. 707 (ad d. 20 octobris).— (17) Act. SS., t. c., p. 452-74.— (18) *Ibid.*, p. 465, § V; cf. *Catal. Lat. Paris.*, t. III, p. 717-18 et martyrologia recentia ad hos dies.
- C (1) In editione tamen quae nuperrime, id est ann. 1924 (non vero ann. 1922 uti inscripta est) Romae prodit, die 11 nuntiatur.— (2) Cf. SOLLERIUS, *Martyrologium Usuardi*, p. 666; PETRUS DE NATALIBUS, *Catalogus Sanctorum*, X, 43; *The Martiologe* translated by R. WHYTFORD (London, 1893), p. 176. Theodorum qui in calendario Mediolanensi anni 1465 inscriptus est (D. GIORGI, *Martyrologium Adonis*, p. 719) non Antiochenum illum sed Euchaitensem esse, a S. Aurelio qui pridie cum eo colebatur, sede pulsus existimamus.— (3) Cf. SOLLERIUS, *Martyrologium Usuardi*, p. 666.— (4) *The Martiologe* translated by R. WHYTFORD (London, 1893), ad diem 10 nov.— (5) BHG. 1748.— (6) *Synax. Eccl. CP.*, p. 212.— (7) *Proprium Sanctorum insignis ecclesiae Corisopitensis* (Parisii, 1642). De quo opusculo erudite scripsit v. cl. F. DUINE, *Breviaires et Missels des églises et abbayes bretonnes de France* (Rennes, 1905), p. 156-57, num. 56. Barissimi huius sanctoralis exemplo quod in Museo Bollandiano asservatur notula manu XVII saec. ascripta est: « Authore Carolo Guyet Presbytero Societatis Jesu »; quod veri speciem prae se ferre videtur. Ex hoc sanctorali pauca excerpterat TRESVAUX, *Les Vies des Saints de Bretagne...* par Dom G.-A. LOBINEAU, nouvelle édition, t. I (Paris, 1836), p. xxxiv, col. 2.— (8) Haec est BHL. 8312.— (9) In breviario illo gothico, cuius unicum exemplar in eodem Museo nostro servatur; cf. DUINE,

Paris.

A Paris. B. N. lat. 8885; cf. Catal. Lat. Paris., t. III, p. 717). De eo vid. ad d. 14, quo eius festum agitur in ecclesia Virodunensi.

Werembaldus monachus Hirsaugiensis saeculi X, quem hodie laudat Castellanus in Martyrologio universali, neque inter sanctos neque inter homines recenseri debet, cum a solo Trilhemio commemoratur, qui ipsius nomen, gesta, scripta in falsissimis

illis Annalibus Hirsaugiensibus (t. I, p. 118, ad D an. 965) primus protulit atque utique ipse confinxit et commentus est.

S. Willibrordi translatio recentiore manu in codice Eplernacensi martyrologii hieronymiani ad hunc diem inscripta est. Vid. ad d. 7, t. III, p. 432, num. 46.

DE SANCTIS TRYPHONE, RESPICIO ET NYMPHA

MARTYRIBUS ROMAE CULTIS

TEMPORE
INCERTO

COMMENTARIUS PRAEVIUS

H. D.

Sanctorum
trium
turma
antiquis
ignota.

1. In martyrologio Romano hodie nuntiatur Natalis sanctorum martyrum Tryphonis et Respicii ac Nymphae virginis, quos nec Beda nec Ado nec Usuardus commemorant. In plerisque tamen martyrologiis quorum in ecclesiis Urbis usus fuit ea nomina leguntur. Ita in codice Barberiniano XIV, 19, saec. XI ineuntis, manu recentiore ad diem IIII id. nov. scriptum est Romae S. Triphi et Respicii et S. Nimphe (1). In codice Archivi basilicae Sancti Petri H. 58, qui saec. XII exaratus est, die decimo novembris legitur: Respicii et Triphonis, et pridie alia manu additum est: In portu sancte Nimphe. Codex Musei Britannici Add. 14801, qui fuit Sanctae Mariae trans Tiberim, saec. XI exaratus, solum Tryphonem nuntiat: et in campo martio Triphonis, cui alia manus adiunxit: et sancte Nimfe virginis. E codicibus romanis Tryphon et Respicius, addita non raro Nympha, in auctaria Usuardiana (2) et in calendaria (3) irrepserunt. Non aliam ob causam trium martyrum nomina in calendariis coniuncta esse quam propter eorundem reliquias uno sub altari Romae congregatas, in ecclesia Sancti Spiritus in Saxia, manifestum est. Documentorum quae ad nos pervenerunt ratio et res ipsa postulat ut primum de S. Tryphone, dein de SS. Tryphone et Respicio, tandem de S. Nympha seorsim agamus.

A 1 = Codex Vindobonensis Hist. graec. 3, membraneus, saec. XI exaratus (4). Menologium februarii. Fol. 1-6: Passio S. Tryphonis = BHG. 1857, fol. 6^v-12^v: Βίος και θαύματα τοῦ ἁγίου και ἐνδόξου μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Τρύφωνος. Vitam et Miracula contulimus.

codices
graeci.

A 2 = Codex Hierosolymitanus, bibliothecae Patriarchalis I, membraneus, foliorum 209, saec. X exaratus (5). Menologium februarii. Fol. 1-5: Βίος τοῦ ἁγίου Τρύφωνος, μοχ edendus; fol. 5^v-10^v: Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Τρύφωνος = BHG. 1856. Imagines photographicas Passionis v. cl. P. Franchi de' Cavalieri, Vitae autem R. D. Lefort professor in Universitate Lovaniensi amicissime suppeditavit.

A 3 = Codex Parisiensis, bibliothecae Nationalis gr. 1452, saec. X exaratus (6). Menologium februarii. Fol. 1-4^v: Passio S. Tryphonis = BHG. 1857, sed acephala; fol. 4^v-5^v: Θαύματα τοῦ ἁγίου και ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Τρύφωνος, sed foliis avulsis des. mutil. in verbis: Κόριον τὸν Θεὸν συν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς (c. 3). Miracula contulimus.

A 4 = Codex bibliothecae Ambrosianae D. 92 sup., membraneus, saec. XI exaratus (7). Inter plurimas sanctorum Passiones, fol. 249-253: Passio S. Tryphonis = BHG. 1856, quam contulimus.

A 5 = Codex Parisiensis, bibliothecae Nationalis gr. 1460, partim membraneus partim chartaceus (8). Prior pars (fol. 1-184), quod est menologium ianuarii a die 20, saec. XI exarata est; altera, in charta recentius descripta, principium menologii februarii. Fol. 184-190^v: Μαρτύριον τοῦ ἁγίου και ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Τρύφωνος = BHG. 1856; fol. 190^v-196: Ἀρχὴ τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Τρύφωνος. Speciminis gratia cc. 3-8 contulimus.

A 6 = Codex Parisiensis, bibliothecae Nationalis gr. 1451, membraneus, saec. XI exaratus (9).

§ I. De S. Tryphone.

Vitae et
Passionis
S. Trypho-
nis

2. Quaecumque de S. Tryphone tradita sunt graecis e fontibus manarunt. Habemus autem graece Passionem S. Tryphonis, eius Vitam seu Miracula, Passiones retractatas, laudationes varias. Et horum quidem monumentorum antiquissima quae feruntur in hisce codicibus reperiuntur, quorum alii solam Passionem, alii vero Vitam Passionem coniunctam exhibent.

(1) QUENTIN, *Les martyrologes historiques*, p. 34. — (2) De quibus SOLLERIUS, *Martyrologium Usuardi*, p. 665. — (3) In calendariis Aquensi, Catalaunensi, Ruthenensi, Foroiulensi (Fréjus), Catal. Lat. Paris., t. III, p. 717; in calendariis Melphictensi, Rubastino, Canusino, ap. I. M. GIOVENE, *Kalendaria vetera manuscripta* (Nea-

poli, 1828), pp. xxx, xlii, liv, lxxvi. — (4) Catal. Gr. Germ., p. 38. — (5) A. PΑΡΑΔΟΥΡΟΥ-ΚΕΡΑΜΕΥΣ, *Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη*, t. I, p. 1. — (6) Catal. Gr. Paris., p. 118. — (7) MARTINI-BASSI, *Catalogus codicum graecorum bibliothecae Ambrosianae*, t. I, p. 284. — (8) Catal. Gr. Paris., p. 134. — (9) *Ibid.*, p. 116.

Excerptum